

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA:

CONEGUEM S'ALBUFERA

BONNIN, Jerònia i FERRAGUT, Mª Àngels i PERELLO, Biel
(1993)

INTRODUCCIÓ

Des de l'any 1986, el programa educatiu del Parc Natural de S'Albufera ofereix diferents activitats didàctiques sobre el Parc encapçalades pels itineraris de natura i la projecció d'àudio-visuals a les escoles. Aquestes activitats han suposat la participació d'un gran nombre d'escolars de les Balears, fet que ha motivat la necessitat de renovació de les activitats didàctiques ja existents i la creació d'unes altres.

El curs escolar 93-94, l'equip d'Educació Ambiental de la Conselleria oferí una nova opció al parc natural de S'Albufera: amb el títol «Coneguem el Parc Natural de S'Albufera», dissenyàrem un gran nombre d'activitats didàctiques amb l'objectiu d'adaptar-nos als nous plantejaments educatius i, sobretot, de fer més engrescadora la visita dels escolars al Parc.

El present programa està elaborat a partir del disseny curricular base de l'etapa d'Educació Primària que estableix el MEC, concretament de l'àrea de Coneixement del Medi, del tema transversal d'Educació Ambiental.

Volem assenyalar que es tracta d'una programació orientativa que pot variar segons les necessitats dels professors i característiques pròpies de l'alumnat.

A continuació presentam el programa educatiu «Coneguem S'Albufera»: objectius, destinataris, metodologia emprada, continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals) i activitats a desenvolupar, recursos disponibles i avaluació.

OBJECTIUS

- ✘ Conèixer els aspectes naturals i humans més rellevants del Parc.
- ✘ Comprendre les relacions existents entre el medi físic i els éssers vius.
- ✘ Entendre l'aigua com a element configurador del paisatge i la vida a S'Albufera.
- ✘ Valorar la importància del medi natural per a la millora de la qualitat de vida.
- ✘ Conscienciar l'alumne sobre la funció dels espais naturals protegits per fer-ne un ús correcte.

DESTINATARIS

L'oferta educativa va dirigida als escolars del 2n. (8-10 anys) i 3r. cicle (10-12 anys) d'Educació Primària.

Per desenvolupar aquestes activitats aconsellam els mestres de reduir el nombre d'escolars a un grup aula d'aproximadament 40 escolars.

METODOLOGIA

Per desenvolupar les activitats educatives oferides és necessari que aquestes estiguin emmarcades dins el programa curricular del centre i la planificació general del curs, i que el professor hagi contactat prèviament amb l'Equip d'Educació per establir els continguts a treballar i les condicions de la visita.

Metodologia de treball

La metodologia de treball proposada és realitzar les activitats educatives amb grups reduïts, per facilitar la dinàmica de feina i fer el màxim de participatives les activitats. Per aconseguir-ho, proposam dividir el grup en tres subgrups, amb un educador per grup que explicarà els conceptes i dirigirà les activitats a realitzar. Per a l'efectivitat d'aquestes activitats és fonamental la col·laboració dels mestres i haver preparat la visita abans de realitzar-la.

Blocs de continguts

Els blocs de continguts a treballar són els següents:

1. EL PAISATGE:

☒ La interpretació del paisatge.

2. EL MEDI FÍSIC:

- ☒ Situació geogràfica del Parc.
- ☒ Característiques d'una albufera.
- ☒ L'aigua.
- ☒ Introducció al temps atmosfèric.

3. ELS ÉSSERS VIUS:

- ☒ La vegetació pròpia d'una zona humida.
- ☒ La fauna del Parc. Els ocells.
- ☒ L'equilibri de l'ecosistema.

4. CANVIS I PAISATGES HISTÒRICS:

- ☒ La història.
- ☒ Vestigis històrics a S'Albufera.

5. EL PARC NATURAL DE S'ALBUFERA:

- ⊗ El parc natural: definició i objectius. Recomanacions d'ús.
- ⊗ La importància del parc per a la conservació de la flora i fauna de les zones humides.
- ⊗ La gestió del parc: objectius i projectes.
- ⊗ El parc natural dins els organismes internacionals: Conveni Ramsar i ZEPA. Agermanament amb la Baie d'Audierne.
- ⊗ Els parcs naturals, nacionals, finques públiques i altres espais protegits a les Balears.

Dels blocs assenyalats, el professor/a podrà elegir entre 4 i 7 continguts conceptuals a treballar durant l'estada al parc. El nombre de conceptes estarà d'acord amb la durada de les activitats previstes, que quedaran establertes a la reunió personal del mestre i l'educador del Parc.

1. EL PAISATGE (+)

1.1. Continguts conceptuals

La interpretació del paisatge:

- ⊗ Elements naturals que configuren el paisatge a S'Albufera: relleu, aigua i vegetació.
- ⊗ Factors i activitats humanes que han transformat el paisatge en el darrer segle.

1.2. Continguts procedimentals

- 1.2.1. Interpretació del plànol de l'entorn.
- 1.2.2. Confecció d'un plànol a partir de l'observació del paisatge.
- 1.2.3. Identificació d'activitats humanes i relació d'aquestes amb el paisatge.

1.3. Continguts actitudinals

- 1.3.1. Valoració dels elements que formen el paisatge.
- 1.3.2. Comprendre la implicació de les persones en la transformació del paisatge.
- 1.3.3. Preocupar-se per la conservació del paisatge.

1.4. Activitats

- 1.4.1. El color del paisatge (2n. cicle).
- 1.4.2. Jo i el paisatge (3r. cicle).
- 1.4.3. Explicació de les relacions entre el medi físic i les activitats humanes observades (2n. i 3r. cicle).

2. EL MEDI FÍSIC (+)

2.1. Continguts conceptuals

2.1.1. Situació geogràfica del Parc:

- ⊠ Localització de S'Albufera dins l'illa.
- ⊠ Localització: pobles de la comarca, caps de la badia, serres i torrents.
- ⊠ Orientació: els punts cardinals. Orientació estel·lar.

2.1.2. Característiques d'una albufera.

- ⊠ Concepte d'albufera.
- ⊠ Característiques ecològiques d'una zona humida.
- ⊠ Importància pels éssers vius.

2.1.3. L'aigua:

- ⊠ Cicle de l'aigua a S'Albufera.
- ⊠ Aspectes físico-químics de l'aigua. Mesura de paràmetres com: temperatura, transparència, fondària, salinitat.
- ⊠ Problemàtica de l'aigua a l'illa: proveïment, qualitat i consum.

2.1.4. Introducció al temps atmosfèric.

- ⊠ Trets característics del temps atmosfèric del NE de l'illa de Mallorca.

2.2. Continguts procedimentals

2.2.1. Localització de S'Albufera utilitzant un mapa de l'illa.

2.2.2. Interpretació de mapes de l'entorn pròxim al Parc.

2.2.3. Utilització d'un plànol senzill per orientar-se dins el Parc.

2.2.4. Interpretació del que és una albufera i característiques ecològiques.

2.2.5. Experimentació amb l'aigua per esbrinar la procedència a S'Albufera.

2.2.6. Observació i lectura de diferents instruments de mesura atmosfèrica.

2.3. Continguts actitudinals

2.3.1. Sensibilitat de l'alumne per a la conservació del medi físic.

2.3.2. Valoració de la importància de l'observació sistemàtica del medi per percebre els canvis naturals i humans que es produeixen.

2.3.3. Valoració de l'aigua com a element bàsic de la formació física de S'Albufera i pels éssers vius.

2.4. Activitats

2.4.1. On ets? (2n. i 3r. cicle).

2.4.2. Juguem amb els mapes (3r. cicle).

- 2.4.3. Cerquem la llacuna de les ànneres (2n. cicle). A la recerca del teu nom (3r. cicle).
- 2.4.5. Explicació del concepte albufera. Característiques físiques i ecològiques (2n. i 3r. cicle).
- 2.4.6. D'on ve i a on va l'aigua (2n. i 3r. cicle).
  - ⊗ Investiguem l'aigua (3r. cicle).
- 2.4.7. Parlem del temps (2n. i 3r. cicle).

3. ELS ÉSSERS VIUS

3.1. Continguts conceptuals

3.1.1. La vegetació pròpia d'una zona humida:

- ⊗ Les espècies vegetals més representatives del Parc. Algunes espècies d'especial interès.
- ⊗ Relació de les espècies vegetals amb les condicions del medi: comunitats.
- ⊗ Adaptacions de les espècies al medi.

3.1.2. La fauna del Parc:

“ Invertebrats, peixos, amfibis, rèptils i mamífers.

- ⊗ Introducció al seu coneixement i característiques generals.

“ Ocells:

- ⊗ Introducció a les tècniques d'identificació.
- ⊗ Grups d'ocells més representatius de la zona humida. Alimentació i reproducció.
- ⊗ Adaptacions al medi.
- ⊗ Les migracions. Concepte d'ocell sedentari, estival i hivernant. Rutes migratòries, distàncies i orientació.
- ⊗ Reintroducció d'espècies, protecció i conservació dels ocells.

3.1.3. L'equilibri de l'ecosistema.

- ⊗ Relacions alimentàries entre animals i plantes.
- ⊗ Importància de mantenir l'equilibri dels ecosistemes.

3.2. Continguts procedimentals

3.2.1. Coneixement físic de la vegetació del Parc a través de l'observació, utilitzant diferents sentits: vista, tacte i olfacte.

- 3.2.2. Descripció i identificació de diferents espècies vegetals a partir de guies senzilles.
- 3.2.3. Relacionar diferents espècies amb les característiques del medi que colonitzen.
Adaptacions al medi que presenten certes espècies vegetals.
- 3.2.4. Conèixer una comunitat vegetal: estratificació i cobertura.
- 3.2.5. Utilització d'instruments senzills per a l'observació: prismàtics.
- 3.2.6. Recerca de restes i rastres d'animals en el Parc.
- 3.2.7. Conèixer diferents animals del Parc.
- 3.2.8. Observació d'aus al camp i recollida de dades (estructura física de l'ocell, color, mides, bec, comportament, vol).
- 3.2.9. Conèixer i diferenciar els grans grups d'ocells.
- 3.2.10. Interpretació del mapa de les migracions dels ocells.
- 3.2.11. Identificació dels cants més comuns del Parc.
- 3.2.12. La xarxa tròfica. Explicació de l'equilibri de l'ecosistema.

3.3. Continguts actitudinals

- 3.3.1. Despertar l'interès i el respecte pels éssers vius com a actitud per a la conservació del medi natural.
- 3.3.2. Valorar la necessitat dels animals i les plantes per a la vida de l'home.

3.4. Activitats

- 3.4.1. Tocaplanta (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.2. Coneguem les plantes del Parc (2n i 3r. cicle).
- 3.4.3. Les comunitats del Parc (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.4. Estudiem el bosc de ribera (3r. cicle).
- 3.4.5. Utilització de prismàtics per a l'observació (3r. cicle).
- 3.4.6. Rera la pista dels animals (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.7. Quins animals hi ha al Parc (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.8. Observem les ànneres (2n. cicle).
  - ⊗ Coneguem la fotja (2n. cicle).
  - ⊗ Observem els ocells (3r. cicle).
- 3.4.9. Grans grups d'ocells (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.10. Les migracions d'ocells (2n. cicle).
- 3.4.11. Escoltem la natura (2n. i 3r. cicle).
- 3.4.12. Menjaclosques (2n. i 3r. cicle).

4. CANVIS I PAISATGES HISTÒRICS

4.1. Continguts conceptuals

- 4.1.1. La història del Parc:

☒ Els segles XIX i XX a S'Albufera.

4.1.2. Vestigis històrics a S'Albufera.

4.2. Continguts procedimentals

4.1.1. Conèixer la història recent de S'Albufera.

4.2.1. Recerca de vestigis del passat.

4.3. Continguts actitudinals

4.3.1. Respecte pel patrimoni cultural i natural.

4.3.2. Valoració de la història com a producte humà i del paper que hi jugam les persones com a subjectes actius.

4.4. Activitats

4.4.1. Imagina la història de S'Albufera (2n. i 3r. cicle).

4.4.2. A la recerca del passat (2n. i 3r. cicle).

5. EL PARC NATURAL DE S'ALBUFERA

5.1. Continguts conceptuals

5.1.1. El parc natural: definició i objectius. Recomanacions d'ús.

5.1.2. La importància del parc per a la conservació de la flora i fauna de les zones humides.

5.1.3. La gestió del parc: objectius i projectes.

5.1.4. El parc natural dins els organismes internacionals: Conveni Ramsar i ZEPA. Agermanament amb la Baie d'Audierne.

5.1.5. Els parcs naturals, nacional, finques públiques i espais protegits a les Balears.

5.2. Continguts procedimentals

5.2.1. Explicació del concepte «parc natural» i objectius.

5.2.2. Analitzar l'estat actual del Parc.

5.2.3. Saber que el Parc és un espai gestionat.

5.2.4. Parlar dels organismes internacionals als quals pertany el Parc.

5.2.5. Comparar les característiques físiques i paisatgístiques del Parc amb altres espais naturals protegits que els alumnes coneguin.

5.3. Continguts actitudinals

☒ Valorar la importància del espais naturals, implicant els alumnes en la seva conservació.

5.4. Activitats

5.4.1. Coneix S'Albufera (2n. i 3r. cicle).

5.4.2. Declarem un Parc Natural (3r. cicle).

5.4.3. Coneguem com es gestiona el Parc (3r. cicle).

5.4.4. La conservació internacional (3r. cicle).

5.4.5. Els espais naturals protegits (2n. i 3r. cicle).

TEMPORALITZACIÓ

Les activitats educatives es realitzen des de les 9:30 h fins a les 16 h del dia concertat. Si bé aquest horari es pot adaptar ocasionalment a certes necessitats puntuals, es aconsellable respectar el citat horari, per poder mantenir un ritme adequat en les activitats.

09.30 h. Arribada al Parc, benvinguda i berenar.

10.00 h. Inici de les activitats de natura.

13.00 h. Dinar.

14.00 h. Activitats de natura.

16.00 h. Finalització de l'estada.

RECURSOS DISPONIBLES

El parc natural de S'Albufera disposa d'una sèrie de recursos per facilitar el desenvolupament de les activitats exposades. Aquests són els següents:

• Instal·lacions:

☒ Aula de Natura.

☒ Sala de projecció d'àudio-visuals.

☒ Centre d'interpretació del Parc.

• Material de treball:

Lupes, cintes mètriques, pinces, pinces per agafar paper, tisores, estoigs, primàtics, mapes, pots de vidre, termòmetres, plomades, brúixoles i fitxes de camp.

· Audio-visuals:

- ⊗ *S'Albufera: aigua, aucells i home.*
- ⊗ *Un dia al Parc Natural de S'Albufera.*
- ⊗ *Jo, l'aucell dels arenals.*

· Material imprès:

- ⊗ Fitxes de natura del Parc Natural de S'Albufera.
- ⊗ Fitxes de natura de les dunes del Comú de Muro.
- ⊗ Guia de passeig del Parc Natural de S'Albufera.
- ⊗ Col·lecció de cartells:
  - «La fauna de les Balears».
  - «Flora protegida».
  - «Platges i dunes».
  - «Viatgers sense fronteres».
  - «Les rapinyaires».
- ⊗ Tríptics informatius del Parc.
- ⊗ Tríptic de «La anguila».